

NAGRADE HRVATSKOG ETNOLOŠKOG DRUŠTVA

OBRAZLOŽENJE ZA DODJELU NAGRADE ZA ŽIVOTNO DJELO "MILOVAN GAVAZZI DR. SC. JELKI RADAUŠ RIBARIĆ

Nagradu za životno djelo "Milovan Gavazzi" za izniman doprinos razvoju etnologije upravni odbor Hrvatskoga etnološkog društva na svojoj sjednici održanoj 8. svibnja 2006. godine jednoglasno dodjeljuje **dr. sc. Jelki Radauš Ribarić**. Dodjeljena nagrada ima svoje uporište u njezinu predanom radu kojim već više od pola stoljeća pridonosi razvitku etnološke struke i znanstvenih postignuća.

Njezin je sveukupni rad vezan u prvome redu uz Etnografski muzej u Zagrebu, zatim uz Institut za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, te regionalne muzeje u Slavoniji i Istri kao i uz strukovna i srodna udruženja u zemlji i inozemstvu.

Radni opus Jelke Radauš Ribarić velik je i raznolik – od terenske istraživačice, muzealke, do etnologinje, znanstvenice i publicistice. Svakom je poslu pristupala je maksimalno profesionalno, studijski i interdisciplinarno. Treba spomenuti tek ponešto: terenska istraživanja mnogih područja Hrvatske radi prikupljanja građe, od kojih valja svakako izdvojiti istraživanje Istre; stalni postav Etnografskog muzeja u Zagrebu i niz prije svega autorskih izložbi; u publicističkoj djelatnosti uz niz članaka i stručnoznanstvenih studija treba izdvojiti tri objavljene knjige: *Vezak vezla* (1973.), *Narodne nošnje Hrvatske* (1975.) te *Ženska narodna nošnja u Istri* (1997.).

Jelka Radauš Ribarić rođena je 8. ožujka 1922. godine u Mariboru. Nakon gimnazijskog obrazovanja u Kastvu, Sušaku i Zagrebu upisuje se na Filozofski fakultet u Zagrebu i to XXVII. Etnološku grupu s predmetima: A. etnologija, B. južnoslavenska književnost, C. hrvatski jezik i D. arheologija. Diplomirala je 1944. godine, a doktorat znanosti obranila 1965. godine na istom fakultetu. Prvo zaposlenje nalazi u Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci u Zagrebu početkom 1945. godine. No, već nakon nekoliko mjeseci, točnije 1. kolovoza 1945., zapošljava se u Etnografskom muzeju, gdje ostaje do umirovljenja 31. prosinca 1975. godine. Istodobno aktivno surađuje s raznim kulturnim ustanovama i društvima. Očuvanju ukupne etnografske baštine pridonosi i svojim radom u odborima brojnih smotri folkloru. Spomenimo tek članstvo u Stručnom odboru Međunarodne smotre folkloru u Zagrebu, već od početka – 1966. godine do danas, te zasluge u osnivanju i trajanju Vinkovačkih jeseni, također od 1966. godine do današnjih dana. Nakon umirovljenja nastavlja aktivno članstvo u Hrvatskom etnološkom društvu, Hrvatskom društvu folklorista, a postaje članicom Hrvatskog etnološkog društva i Društva hrvatskih intelektualki u okviru kojega je od 1993. godine nositeljica programa "Tradicijske tekstilne vještine" namijenjenog prognanicama-povratnicama s područja Banovine, Slavonije i Baranje.

Uz rad u Etnografskom muzeju usko su povezana terenska istraživanja. Vrlo rano odlazi na prvi terenski rad u Istru. Prvo dragocjeno iskustvo, i njezino istarsko podrijetlo, vezat će je trajnije uz Istru. Kao rezultat toga rada, uz otkup muzejske građe, nastat će niz stručnih članaka, a kao najvažnije njezina doktorska disertacija s naslovom *Ženska narodna nošnja na poluotoku Istri*. Osim Istre, područja terenskoga rada Jelke Radauš Ribarić su Kvarnerski otoci, Dubrovačko primorje, Hrvatsko zagorje, a u kasnijim godinama službovanja Lika, Dalmatinska zagora, te posebice Slavonija i Baranja. Nakon dvadesetak godina stjecanja muzejskog iskustva Jelka Radauš Ribarić godine 1965. postaje ravnateljicom Etnografskog muzeja. Tu će funkciju obnašati do umirovljenja.

Najznačajnija je aktivnost Jelke Radauš Ribarić toga razdoblja izrada novog stalnog postava i tomu prilagođena adaptacija zgrade Muzeja prema projektu arhitekta Aleksandra Freudenreicha. Iako je novi postav bio zajednički rad etnologa i preparatora, odvijao se na temelju idejne koncepcije i pod stručnim vodstvom Jelke Radauš Ribarić. U osmišljavanju zadatka svakako joj je pomoglo izvrsno poznavanje cjelokupnog hrvatskog etnografskog materijala, a posebice tadašnjeg fundusa Etnografskog muzeja. Novi postav, koji je prije svega trebao predstaviti tradicijsku pučku kulturu Hrvatske, bio je podjeljen u nekoliko cjelina, zadanih i rasporedom izložbenog prostora.

Izloženi su predmeti *Osnovnih grana gospodarstva i narodnog rukotvorstva*, koji su prikazali sve poslove i djelatnosti važne za život i opstanak seoske zajednice s konca 19. i početka 20. stoljeća. Osnovnu temu postava čine *Narodne nošnje u Hrvatskoj*, raspoređene prema regionalnim cjelinama unutar panonske, dinarske i jadranske etnografske zone. U *Odjelu izvan europskih kultura* prikazana je etnografska građa naroda ostalih kontinenata. Likovnu realizaciju novog postava potpisuje akademski slikar Edo Kovačević, svakako uz konzultaciju i suradnju Jelke Radauš Ribarić. U svakom je detalju postav nastojao pratiti dosege tadašnje muzeologije, posebice u vezi s primjerenom zaštitom izložene građe. Izložbe je pratio katalog tiskan na hrvatskom i engleskom jeziku.

Nakon ponovnog otvaranja Etnografskog muzeja 1972. godine pojačana je aktivnost održavanja povremenih tematskih izložbi u adaptiranom prostoru drugoga kata. Jelka Radauš Ribarić sudjeluje u likovnoj realizaciji većine održanih izložbi. No, ovoga ćemo puta spomenuti samo one kojima je ujedno i samostalnom autoricom: *Oblikovano drvo* (1973.), *Narodni život Istre* (1975.) i *Narodni vezovi Hrvatske*, izložba održana 1975. godine u prostoru Umjetničkog paviljona na Zrinjevcu. Što se izložbene djelatnosti tiče, njezino je ime vezano i uz dva velika izložbena projekta. Prvo kao koautorica jugoslavenskog dijela izložbe *Oblici narodnog života u Europi*, održanoj u tri grada u Belgiji 1975. godine, a zatim i kao idejna autorica i koordinatorica izložbe o tekstilnom rukotvorstvu *Čarolija niti*, održane 1988. godine u Muzejsko-galerijskom centru (Klovićevi dvori) u Zagrebu u povodu 12. kongresa Unije antropoloških i etnoloških znanosti.

Dobro poznavanje fundusa Etnografskog muzeja i fundusa mnogih drugih muzeja, zbirki i crkvenih riznica, uz brojna tematska terenska istraživanja osnovica su bogatog stručno-znanstvenog spisateljskog rada dr. Jelke Radauš Ribarić. Njezin opus broji sedamdesetak bibliografskih jedinica objavljenih pretežito u domaćim i stranim stručnim

i znanstvenim časopisima ili posebnim publikacijama. U svojim radovima etnografski materijal vrednuje i predstavlja kao kulturnopovijesnu građu. Tumačenju određenih etnoloških pojava pristupa interdisciplinarno, tragajući za njihovim korijenima ili usporedbama u pojedinim kulturnopovijesnim ili umjetničkim razdobljima. Iako su u središtu njezina zanimanja bili tradicijsko odijevanje i tekstilne izrađevine, u njezinim radovima nalazimo i rasprave o različitim etnološkim temama važnim za vrednovanje hrvatske kulturne baštine.

Iako u mirovini, Jelka Radauš Ribarić još uvijek aktivno radi. Redovito sudjeluje na godišnjim sastancima strukovnih društava, aktivno je vezana uz organiziranje smotri folklor, i međunarodne i brojnih lokalnih u Istri i Slavoniji. Kao vanjska suradnica surađuje s Institutom za etnologiju i folkloristiku i Etnografskim muzejom u Zagrebu. Od publicističke djelatnosti treba spomenuti nedavno za tisak priređeno drugo izdanje njezine knjige *Narodne nošnje Hrvatske*, ovoga puta prošireno s poglavljima o nošnji Hrvata izvan granica Hrvatske. I muzeološka djelatnost još traje, pa je tako u studenom 2002. godine u Etnografskom muzeju postavila izložbu pod naslovom *Klinasto ruho* (nastajanje i postojanje na primjeru Istre), u kojoj vizualizira stručne i znanstvene spoznaje o odijevanju u Istri, objavljene u knjizi *Ženska narodna nošnja u Istri*.

Za svoj dosadašnji rad dr. Jelka Radauš Ribarić dobila je brojne zahvalnice, priznanja i počasna članstva, od kojih ona sama izdvaja:

- Odlikovanje ČAKAVSKOG SABORA, 1973. god.
- Odlikovanje REDA DANICE HRVATSKE S LIKOM MARKA MARULIĆA, 1996. god.
- Dopisno članstvo znanstvenika PONTIFICIA MARIANA INTERNACIONALIS, Rim.

OBRAZLOŽENJE ZA DODJELU GODIŠNJE NAGRADE "MILOVAN GAVAZZI" U KATEGORIJI ZNANSTVENI I NASTAVNI RAD ZA 2005. GODINU DR. SC. TVRTKU ZEBECU

Dr. sc. Tvrtko Zebec viši je znanstveni suradnik i predsjednik Znanstvenog vijeća Instituta za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, gdje je zaposlen od 1990. godine. Diplomirao je etnologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a magistrirao kulturnu antropologiju na Sveučilištu u Ljubljani. Doktorirao je na Sveučilištu u Zagrebu. Gostujući je predavač na Sveučilištima u Zagrebu, Zadru i Osijeku. Objavljuje znanstvene radove, popularne tekstove, kritike, sudjeluje na stručnim i znanstvenim skupovima te održava tečajeve folklornih plesova u domovini i inozemstvu. Tajnik je studijske skupine za etnokoreologiju međunarodne udruge *International Council for Traditional Music*. Član je uredništva *Biblioteka Nova etnografija* i *Savjeta Studijske*

skupine za etnokoreologiju ICTM-a. Suurednik je (1999.) i urednik (2003.) međunarodne baze podataka i bibliografije istraživača plesa, članova ICTM-a, Dance Research Published of Publicly Presented by memebers of the Study Group on Ethnocoreology.

Upravni odbor Hrvatskog etnološkog društva na svojoj sjednici održanoj 8. svibnja 2006. godine jednoglasno je dodijelio dr. sc. Tvrtku Zebecu godišnju nagradu "Milovan Gavazzi" u kategoriji znanstveni i nastavni rad za objavljeno djelo *Krčki tanci: plesno-etnološka studija – Tanac Dances on the Island of Krk: Dance Ethnology Study.*

Riječ je o kulturološkoj studiji plesa i plesne kulture stanovnika otoka Krka kao i drugih aspekata života otočana povezanih s glagoljaškom kulturom, migracijama i njihovom poviješću. Povezujući različite aspekte života kulture otoka Krka, autor je izradio iznimno zanimljivu interdisciplinarnu studiju procesa identifikacije. Vrijednost ove plesno-etnološke studije jest upravo u tome da se analiza ne zadržava isključivo na plesu kao proizvodu plesanja, kako je bilo uobičajeno u ranijoj etnokoreološkoj literaturi, nego se ples istražuje i interpretira iz šireg društvenog i povijesnog konteksta, protežući analizu sve do užeg konteksta same izvedbe plesa. Povijesni dio autor doživljava kao opću i sveobuhvatnu razinu istraživanja kojom tumači kumulirano iskustvo u kulturi stanovnika otoka Krka, a prati je kroz izmjene vlasti i migracije. Prateći zbivanja i prema katoličkom kalendaru, autora zanimaju raznorodni elementi otočke kulture. Međusobni odnosi otočana, načini identifikacije i simbolika u jeziku, mjesni govori, pismo glagoljica, stil života popova glagoljaša i vjerničkog puka, običaji i *tanac*, načini sklapanja braka i niz drugih aspekata društvenog života. U svojoj interpretaciji dr. sc. Tvrtko Zebec povezuje rezultate društvenopovijesnih istraživanja sa suvremenim istraživanjima procesa identifikacije stanovnika otoka Krka.